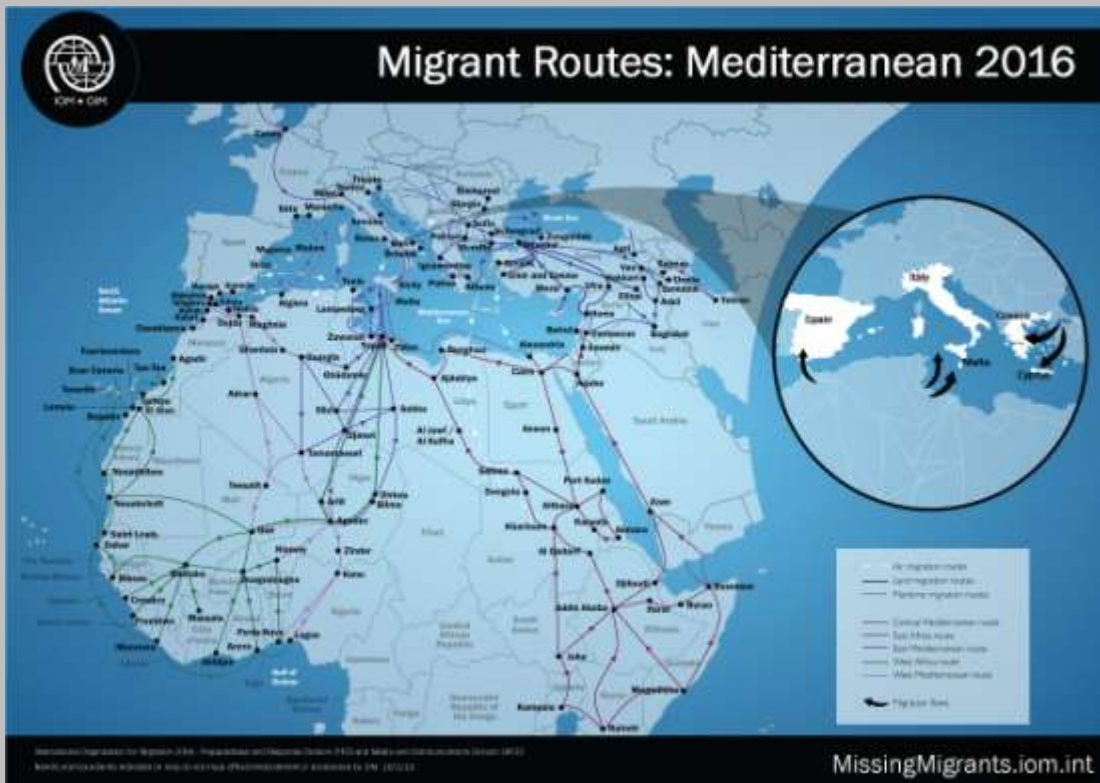

Πέντε μύθοι για τους Σύριους πρόσφυγες Διαχωρίζοντας την αλήθεια από το ψέμα

Γράφουν οι: Max Abrahms, Denis Sullivan και Charles Simpson

Η συριακή προσφυγική κρίση είναι η χειρότερη ανθρώπινη καταστροφή ασφαλείας του 21ου αιώνα. Πέρα από το κόστος σε ζωές, το οποίο ανέρχεται σε περίπου 400.000 ανθρώπους, κατ' εκτίμηση [1] ένδεκα εκατομμύρια Σύριοι -περίπου το ήμισυ του πληθυσμού της χώρας- έχουν εγκαταλείψει τα σπίτια τους από την έναρξη της σύγκρουσης τον Μάρτιο του 2011. Πριν από την εκκένωση του ανατολικού Χαλεπίου [2] στα τέλη του 2016, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) ανέφερε [1] ότι πάνω από έξι εκατομμύρια Σύριοι έχουν εκτοπιστεί στο εσωτερικό της χώρας· περίπου πέντε εκατομμύρια πρόσφυγες έχουν καταφύγει [3] στις κοντινές χώρες Αίγυπτο, Ιράκ, Ιορδανία, Λίβανο και Τουρκία· και σχεδόν ένα εκατομμύριο περισσότεροι έχουν ζητήσει άσυλο στην Ευρώπη [4], κυρίως στην Γερμανία. Αυτή η κρίση δεν είναι μόνο ζήτημα ζωής και θανάτου για εκατομμύρια [5] Σύριων, αλλά έχει επακόλουθα στους άμεσους γείτονες της Συρίας και σε ένα μεγάλο μέρος του υπόλοιπου κόσμου.

Ωστόσο, η έλλειψη άμεσων στοιχείων από το πεδίο έχει γεννήσει φημολογία, παραπληροφόρηση, και ανεπαρκώς ενημερωμένες πολιτικές [6]. Ως απάντηση σε αυτό το πληροφοριακό έλλειμμα, μια ερευνητική ομάδα επτά ατόμων από το Πανεπιστήμιο Northeastern αναπτύχθηκε κατά μήκος της μεταναστευτικής διαδρομής των δυτικών Βαλκανίων στην Ευρώπη (βλέπε χάρτη παρακάτω) για να μιλήσουν με Σύριους μετανάστες, να μάθουν πώς και γιατί έχουν εγκαταλείψει την χώρα τους, και να μελετήσουν τις συνέπειες της μετανάστευσής τους για τους ίδιους και για την Ευρώπη. Τα μέλη της ερευνητικής ομάδας μιλούσαν αραβικά, ήταν ντόπιοι ή είχαν περάσει σημαντικό χρονικό διάστημα στις χώρες στις οποίες δούλεψαν, και είχαν εκπαιδευτεί για να αλληλεπιδρούν με ευάλωτες κοινότητες μεταναστών.

Σε αντίθεση με προηγούμενες μελέτες, οι οποίες έχουν στηριχθεί σε ερωτηματολόγια σε μια μόνο χώρα όπως ο Λίβανος [7] ή η Γερμανία [8], η ομάδα μας διεξήγαγε λεπτομερείς, ολοκληρωμένες συνεντεύξεις σε πολλά σημεία κατά μήκος της βαλκανικής οδού, αν και με μικρότερο αριθμό προσφύγων. Οι συνεντεύξεις, πραγματοποιήθηκαν κυρίως τα καλοκαίρια του 2015 και του 2016, σε στρατόπεδα προσφύγων, σε σημεία διέλευσης συνόρων, σε σημεία ελέγχου, σε πόλεις και σε τοποθεσίες εκκίνησης λαθρεμπορικών σκαφών σε χώρες αναχώρησης (Ιορδανία, Τουρκία), σε χώρες διέλευσης (Αλβανία, Βουλγαρία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ιταλία, πΓΔΜ, Σερβία) και σε χώρες προορισμού (Βέλγιο, Γερμανία).

Το δείγμα των 130 προσφύγων από την Συρία δεν φιλοδοξεί να είναι αντιπροσωπευτικό, αλλά επιλέχθηκε προσεκτικά ώστε να περιλαμβάνει παραλλαγές σε σχέση με την ηλικία, το φύλο, το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο, το επίπεδο επίσημης εκπαίδευσης, την θρησκεία, τις πολιτικές πεποιθήσεις, την περιοχή προέλευσης, και ταξιδιωτικές παραλλαγές όπως το μέγεθος της ομάδας, η παρουσία ή η απουσία των μελών της οικογένειας, και η θέση στην μεταναστευτική διαδρομή. Για επιπλέον αξιοπιστία, οι πληροφορίες από τις συνεντεύξεις αυτές διασταυρώθηκαν με εθνογραφικές σημειώσεις από κάθε περιοχή, σύνολα δεδομένων από ΜΚΟ και τρίτες κυβερνήσεις, καθώς και συμπληρωματικές συναντήσεις με εργαζόμενους στην βοήθεια, με προσωπικό ασφαλείας, με εκπροσώπους κυβερνήσεων, και

ηγέτες των τοπικών κοινοτήτων. Τα αποτελέσματα αυτής της επιτόπιας έρευνας αμφισβητούν πέντε συνήθεις μύθους για τους πρόσφυγες.

ΠΡΩΤΟΣ ΜΥΘΟΣ: ΟΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΙ ΣΥΡΙΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΦΕΥΓΟΥΝ ΛΟΓΩ ΑΣΑΝΤ

Η συμβατική σοφία θεωρεί ότι ο πρόεδρος της Συρίας, Μπασάρ αλ-Άσαντ, έχει πρωταρχική, αν όχι αποκλειστική, ευθύνη για την προσφυγική κρίση. Παρά το γεγονός ότι το Ισλαμικό Κράτος (ISIS) μπορεί να καταλαμβάνει τα πρωτοσέλιδα, τα Δυτικά μέσα ενημέρωσης παρουσιάζουν τον Αλαουίτη δικτάτορα ως πραγματική απειλή για τον λαό της Συρίας και για την ένοπλη αντιπολίτευση που τους προστατεύει. «Το καθεστώς Άσαντ φουντώνει την προσφυγική κρίση», προειδοποίησε η Wall Street Journal [9] τον Σεπτέμβριο του 2015. Η Washington Post εξήγησε ομοίως την «έξοδο» των Σύριων από την χώρα τους, σημειώνοντας ότι «το Ισλαμικό Κράτος έχει σκοτώσει πολλούς Σύριους, αλλά οι δυνάμεις του Άσαντ έχουν σκοτώσει περισσότερους [10]».

Ωστόσο, ο Άσαντ φέρει πραγματικά όλη την ευθύνη για την κρίση των προσφύγων; Όχι, σύμφωνα με Σύριους πρόσφυγες [11]. Οι περισσότεροι πρόσφυγες με τους οποίους μιλήσαμε είπαν ότι ένιωσαν απειλούμενοι από όλες τις πλευρές που αγωνίζονται στον πόλεμο, όχι μόνο από την κυβέρνηση. Στο δείγμα μας των προσφύγων από την Συρία, μόνο το 16% ρίχνει το φταίξιμο αποκλειστικά στο καθεστώς Άσαντ, σε σύγκριση με το 77% που είπαν ότι προσπαθούν να ξεφύγουν και από το καθεστώς και από την ένοπλη αντιπολίτευση. Η τάση αυτή παρατηρείται σε όλες τις χώρες κατά μήκος της βαλκανικής οδού.

Πάρτε το παράδειγμα του Αμπντουλάχ, ενός 40χρονου που μας έδωσε συνέντευξη στην σερβική πόλη Χόργκος, κατά μήκος των συνόρων με την Ουγγαρία, ο οποίος ζήτησε να μην χρησιμοποιηθεί το πραγματικό του όνομα. Ο Αμπντουλάχ αρχικά απήχθη στην Δαμασκό από την Jabhat al-Nusra (επίσης γνωστή ως Jabhat Fatah al-Sham), την συριακή θυγατρική της αλ Κάιντα. Αφότου τον απελευθέρωσε η Nusra, η κυβέρνηση Άσαντ τον φυλάκισε ως ύποπτο για συνεργασία με τους αντάρτες. Βλέποντας τις απειλές και από τις δύο πλευρές, ο Αμπντουλάχ εγκατέλειψε την χώρα με την γυναίκα και τα παιδιά του. Ένας 30χρονος πρόσφυγας στην γειτονιά Fatih της Κωνσταντινούπολης μοιράζεται μια παρόμοια εμπειρία και είπε: «Δεν είχε απομείνει κανείς να εμπιστευτώ, αυτός είναι ο λόγος που έφυγα». Ο φόβος από όλες τις πλευρές ήταν ο κανόνας. Ένας άλλος πρόσφυγας, ένας 34χρονος με τον οποίο μιλήσαμε στο Ντόρτμουντ, στην Γερμανία, είχε απαχθεί από τη Nusra και στην συνέχεια συνελήφθη από την κυβέρνηση. «Τα βασανιστήρια ήταν πιο [σοβαρά]» από τη

Nusra, είπε. Μια 21χρονη φοιτήτρια από το Χαλέπι, δήλωσε ότι αισθάνθηκε ανασφαλής μόνο αφότου ο Ελεύθερος Συριακός Στρατός «πῆρε τον έλεγχο της περιοχής [της]», γιατί στην συνέχεια εξετέθη σε έναν διπλό κίνδυνο: Πλήγμα από τους αντάρτες και την πιθανότητα μιας βομβιστικής επίθεσης από την συριακή πολεμική αεροπορία. Ένας άλλος πρόσφυγας, ένας 31χρονος που μας έδωσε συνέντευξη στην Αθήνα, μας είπε πόσο ευγνώμονες ήταν αυτός και ο αδελφός του όταν ο συριακός στρατός κυνήγησε το ISIS από την γειτονιά τους στο Deir ez-Zor, αλλά εξήγησε ότι η κατάσταση ωστόσο παραμένει πολύ ασταθής για να συνεχίσουν να ζουν εκεί.

Εν ολίγοις, οι σε βάθος συζητήσεις με πρόσφυγες από την Συρία κατά μήκος της βαλκανικής οδού και εντός της ΕΕ, δείχνουν ότι φεύγουν όχι μόνο, ή κυρίως, από τον Άσαντ, αλλά από έναν πολύπλοκο εμφύλιο πόλεμο με πολλαπλά εμπόλεμα μέρη που όλα αποτελούν απειλή για τον πληθυσμό. Η αφήγηση «κατηγορώ μόνο τον Άσαντ» μπορεί να έχει απήχηση, αλλά οι περισσότεροι πρόσφυγες τον εκλαμβάνουν ως έναν από τους πολλούς δράστες, μαζί με τους αντάρτες και το ISIS.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΜΥΘΟΣ: ΕΙΝΑΙ ΔΥΣΚΟΛΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΥΡΙΟΥΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΝΑ ΕΙΣΕΛΘΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Οι πολιτικοί [12] στην ΕΕ και την Τουρκία διαβεβαιώνουν [13] τους πολίτες τους ότι τα νέα μέτρα ασφαλείας, όπως οι πρόσθετοι συνοριακοί φράχτες, τα σημεία ελέγχου, και οι επίγειες και θαλάσσιες περιπολίες, εμποδίζουν αποτελεσματικά [14] τους πρόσφυγες από το

να εισέλθουν παράνομα στην Ευρώπη. Ο Frontex, ο οργανισμός ασφαλείας των συνόρων της ΕΕ, αποκάλεσε [15] τα «ενισχυμένα συνοριακά μέτρα ασφαλείας» του ως μια «επιτυχία», και ο πρόεδρος του Συμβουλίου της ΕΕ, Ντόναλντ Τουσκ, το προχώρησε τόσο ώστε είπε [14] ότι «οι ημέρες της παράνομης μετανάστευσης προς την Ευρώπη έχουν τελειώσει». Αλλά τι έχουν να πουν οι Σύριοι πρόσφυγες για τη νέα ασφάλεια;

Οι πρόσφυγες τόνισαν πόσο εύκολο είναι να παρακαμφθούν τα νέα μέτρα ασφαλείας της ΕΕ. Υπάρχουν εκτεταμένα τμήματα του εδάφους της υπαίθρου όπου οι Σύριοι μπορούν εύκολα να περπατήσουν κατά μήκος των εθνικών συνόρων· πράγματι, τα μέλη της ομάδας μας οδηγήθηκαν σε διάφορα μη επανδρωμένα σημεία διέλευσης κατά μήκος των τουρκικών, των ελληνικών, των βουλγαρικών, των σκοπιανών, των σερβικών και των ουγγρικών συνόρων. Μερικοί πρόσφυγες χρησιμοποιούν τις καλλιέργειες καλαμποκιού για να καλύψουν τις κινήσεις τους και χαμηλής τεχνολογίας εργαλεία όπως κόφτες καλωδίων για να περάσουν τους φράχτες. Ακόμη και σε βαριά οχυρωμένες περιοχές κατά μήκος των συνόρων, οι πρόσφυγες είναι συχνά σε θέση να τα διασχίσουν μετά από μια διαδικασία «δοκιμής και λάθους». Αλλά στο δείγμα μας, το 75% των προσφύγων που ερωτήθηκαν δήλωσαν ότι είχαν περάσει στην ΕΕ με την πρώτη προσπάθειά τους. Φυσικά, είναι πιθανό ότι ένα μεγάλο μέρος των προσφύγων από την Συρία να μην κατάφερε να βγει ποτέ από την χώρα, ακόμη και μετά από πολλές προσπάθειες. Αλλά οι πρόσφυγες που το κατάφεραν τόνισαν την ευκολία του να παρακάμπτουν τα νέα μέτρα ασφαλείας, ειδικά για εκείνους που μπορούσαν να πληρώσουν έναν λαθρέμπορο.

Στην πραγματικότητα, το 60% των προσφύγων με τους οποίους μιλήσαμε ταξίδεψαν χωρίς καμία μορφή εγγράφων. Ένας 22χρονος πρόσφυγας στην Αθήνα είπε ότι «κανείς δεν κοίταξε τα έγγραφά μου». Ένας 21χρονος πρόσφυγας, ο οποίος πέρασε από την πΓΔΜ προς την Σερβία μέσω του σημείου ελέγχου του Πρέσεβο, επίσης σημείωσε την έλλειψη ενδιαφέροντος από τους συνοριοφύλακες. «Δεν χρειάζεται να δουν το διαβατήριό σου», είπε. «Δεν τους νοιάζει για την βίζα σου ή για οτιδήποτε». Συνεντεύξεις με ειδικούς σε θέματα ασφαλείας του Πρέσεβο στηρίζουν την εξιστόρηση των προσφύγων ότι τα συνοριακά φυλάκια είναι σε μεγάλο βαθμό συμβολικά.

Ακόμη και χωρίς ταξιδιωτικά έγγραφα, πολλοί πρόσφυγες είπαν ότι διεκπεραιώνονταν συνήθως από ανειδίκευτα στελέχη της αστυνομίας ή του Λιμενικού Σώματος σε λιγότερο από δέκα λεπτά. Οι ερωτήσεις για το ιστορικό των προσφύγων ήταν επιπόλαιες. Ένας 27χρονος Σύρος πρόσφυγας στην Φρανκφούρτη περιέγραψε την συνέντευξη ασφαλείας του στην Γερμανία ως «ανόητη». Τον ρώτησαν αν είχε σκοτώσει κάποιον ή αν συμμετείχε σε «πολιτικά εξτρεμιστικά πράγματα όπως το ISIS ή οτιδήποτε άλλο». Είπε ότι είχε απαντήσει

γελώντας, «όχι, δεν έχω σκοτώσει κανέναν. Είμαι [ένας] άγγελος». Η δωροδοκία στα σημεία διέλευσης των συνόρων είναι ιδιαίτερα αχαλίνωτη. Ένας 21χρονος πρόσφυγας στο Falkensee, στην Γερμανία, μας είπε ότι τον Σεπτέμβριο του 2015 για δέκα ευρώ το άτομο, ο ίδιος και οι συνταξιδιώτες του από την Συρία, το Ιράκ και την Κεντρική Ασία δωροδόκησαν Σέρβους αστυνομικούς για να τους περάσουν από τα σύνορα.

ΤΡΙΤΟΣ ΜΥΘΟΣ: ΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΟΥΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΛΑΘΡΕΜΠΟΡΟΥΣ

Οι περισσότεροι Σύριοι πρόσφυγες που φτάνουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση χρησιμοποιούν ένα [16] δίκτυο λαθραίας διακίνησης ανθρώπων. Η Interπόλ [17], η Europol [17] και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή [18] προωθούν την ευρέως διαδεδομένη άποψη ότι το προσωπικό ασφαλείας των συνόρων προστατεύει τους πρόσφυγες από αυτούς τους λαθρεμπόρους, οι οποίοι χαρακτηρίζονται γενικά σαν αρπακτικά, αν όχι εντελώς σατανικοί. Όπως το έθεσε ο διευθυντής της Europol, Rob Wainwright [17], «η EUROPOL είναι στην πρώτη γραμμή για την υποστήριξη των κρατών-μελών στην καταπολέμηση των εγκληματικών δικτύων που εκμεταλλεύονται τους απελπισμένους μετανάστες». Τα διεθνή [19] μέσα ενημέρωσης [20] συμβάλλουν σε αυτή την αφήγηση, επίσης [21]. Η εφημερίδα New York Times δημοσίευσε μια ιστορία υπό τον τίτλο «Η κρίση για τους πρόσφυγες έχει δημιουργήσει έναν νικητή: Το οργανωμένο έγκλημα» και η USA Today είπε στους αναγνώστες [22] ότι «η καλή τύχη» για τους λαθρεμπόρους έρχεται «σε βάρος των μεταναστών». Απόν σε αυτή την φαινομενική συναίνεση είναι εκείνο που λένε οι πρόσφυγες για τους λαθρεμπόρους.

Αντί να βλέπουν τους λαθρεμπόρους ως εκμεταλλευτές, οι πρόσφυγες είχαν την τάση να εκφράζουν ευγνωμοσύνη απέναντί τους, ενώ περιγράφουν το ευρωπαϊκό προσωπικό ασφαλείας ως σκληρό και συχνά καταχρηστικό. Στο δείγμα μας, το 75% των προσφύγων αναφέρουν ότι ήταν είτε «ικανοποιημένοι» είτε «πολύ ικανοποιημένοι» από την εμπειρία με τους λαθρέμπορους τους, σε σύγκριση με μόνο το 16% που είπαν ότι ήταν είτε «όχι ικανοποιημένοι» είτε «πολύ δυσαρεστημένοι.» (9% ήταν ουδέτεροι). Μια μεσήλικη μητέρα που διέσχισε τα σύνορα Συρίας-Τουρκίας και τα τουρκο-ελληνικά σύνορα περιέγραψε τον άνθρωπο που την βοήθησε ως «πολύ χρήσιμο». Παραδέχτηκε ότι την «εκμεταλλεύτηκαν από την άποψη των χρημάτων», αλλά είπε, «δεν με κακομεταχειρίστηκαν». Ένας 20χρονος πρόσφυγας στην Σερβία ομοίως είπε ότι ο λαθρέμπορός του ήθελε να «αρπάξει κάποια χρήματα», αλλά σε κανένα σημείο δεν προσπάθησε να τον εξαπατήσει ή να βλάψει αυτόν ή την κόρη του. «Εξασφάλισε την ασφάλειά της», είπε. Τέτοιες ιστορίες επαναλαμβάνονται

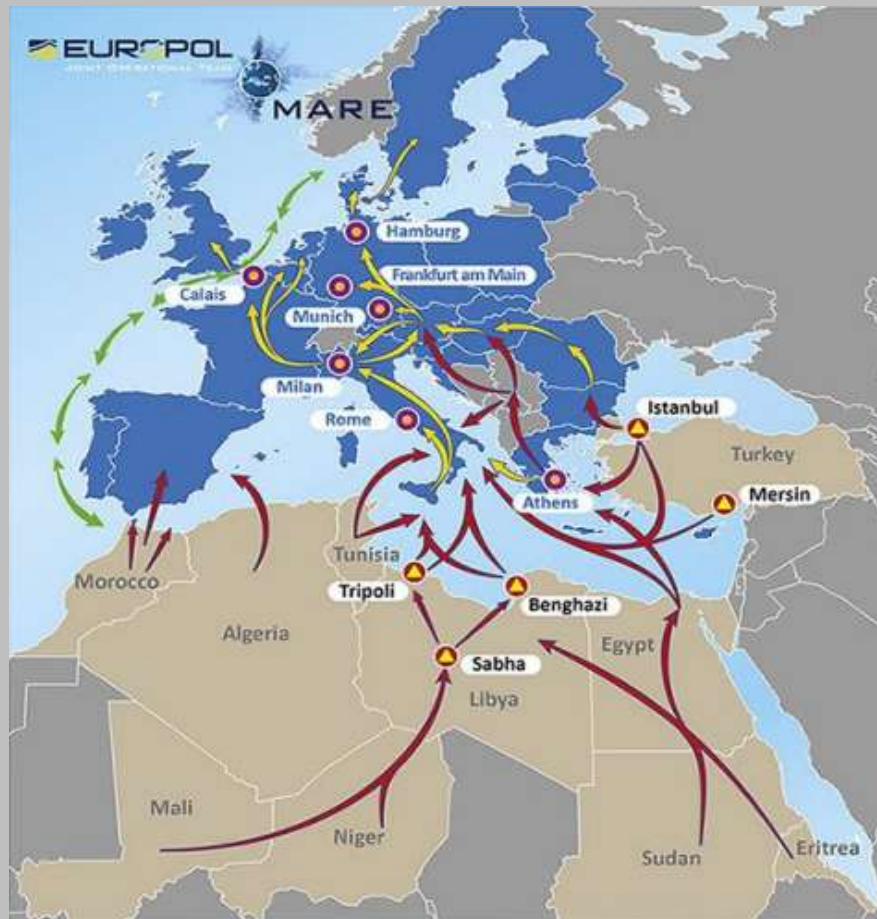
από πολλούς από τους πρόσφυγες που είχαν ταξιδέψει στην περιοχή των Βαλκανίων. Φυσικά, υπάρχουν και μερικές περιπτώσεις εκμετάλλευσης. Αλλά οι περισσότεροι πρόσφυγες από το δείγμα μας χαρακτηρίζουν τους λαθρεμπόρους στοργικά και τους ευχαριστούν για την παροχή μιας υπηρεσίας που σώζει ζωές.

Οι απόψεις των προσφύγων για το προσωπικό ασφαλείας, τόσο εντός όσο και εκτός της Ευρώπης, ήταν πολύ χειρότερες. Μια ηλικιωμένη πρόσφυγας στον καταυλισμό στα Διαβατά κοντά στην Θεσσαλονίκη, υπενθύμισε πως η τουρκική αστυνομία την είχε φυλακίσει και πυροβόλησε εναντίον άλλων μεταναστών. Ένας άλλος πρόσφυγας που επίσης μας έδωσε συνέντευξη κοντά στην Θεσσαλονίκη, ανέφερε ότι Τούρκοι στρατιώτες χτύπησαν και απείλησαν να σκοτώσουν Σύριους. Ανάλογες ιστορίες είπαν στο Ελληνικό για τις ελληνικές Αρχές. Στην Σόφια της Βουλγαρίας, η ομάδα μας παρατήρησε τραγελαφικές συνθήκες, όπως σπασμένες τουαλέτες και πλημμυρισμένους διαδρόμους σε στρατόπεδα που διοικούνται από το κράτος, τα οποία ουσιαστικά καταλήγουν [να είναι] φυλακές. Οι πρόσφυγες ανέφεραν επιθέσεις από νταήδες στα νοτιοανατολικά της χώρας, ίσως και με την ευλογία της κυβέρνησης. Οι νταήδες τους προειδοποίησαν: «Να θυμάστε το όνομα αυτού του τόπου - Βουλγαρία! Και να πείτε στους φίλους σας να μην έρθουν εδώ!». Κατά μήκος της βαλκανικής οδού στην Χόργκος, μια Σύρια πρόσφυγας μάς είπε ότι η ομάδα της ληστεύθηκε και ξυλοκοπήθηκε από την αστυνομία της Βουλγαρίας.

Ως εκ τούτου, οι λεπτομερείς μαρτυρίες των προσφύγων κατά μήκος της βαλκανικής οδού αμφισβητούν την συμβατική σοφία ότι οι αξιωματούχοι τείνουν να τους προστατεύσουν από λαθρεμπόρους- αρπακτικά. Με βάση την έρευνά μας, οι πρόσφυγες φαίνεται να βλέπουν τους λαθρέμπορους ως συμμάχους, ενώ οι αξιωματούχοι της ασφάλειας γενικά θεωρούνται ως ανάλητοι, εχθρικοί, ακόμη και επικίνδυνοι.

ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΜΥΘΟΣ: Η ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΙΝΗΤΩΝ ΒΟΗΘΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

Από την έναρξη της κρίσης των προσφύγων, η ΕΕ εισήγαγε [23] μια πλειάδα [24] αντιμέτρων [25] εναντίον των λαθρο-διακινητών, υποθετικά για να βοηθήσουν στην προστασία των Σύριων προσφύγων και να εμποδίσουν πιθανούς τρομοκράτες να εισέλθουν στην Ευρώπη. Με περιπολίες στις θαλάσσιες διαδρομές [26] και στις συνοριακές διελεύσεις [15], οργανισμοί της ΕΕ όπως η Frontex προσπάθησαν να αποτρέψουν τους λαθρεμπόρους συλλαμβάνοντάς τους, κατάσχοντας τα πλοία τους, και γενικώς αυξάνοντας το κόστος της παράνομης μεταφοράς των Σύρων στην Ευρώπη.

Επισημως, αυτή η στρατηγική έχει αποδειχθεί επιτυχής. Σε κατάθεσή του στο βρετανικό Κοινοβούλιο, ο Richard Lindsay, τότε επικεφαλής του Τμήματος Πολιτικής Ασφάλειας του Υπουργείου Εξωτερικών και Κοινοπολιτείας του Ηνωμένου Βασιλείου, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι χάρη στα αντίμετρα της ΕΕ, «τα δίκτυα λαθρεμπορίου ... δεν μπορούν πλέον να λειτουργούν ατιμωρητί». Ο εκπρόσωπος μιας αντι-λαθρεμπορικής επιχείρησης, της Επιχείρησης Σοφία, επανέλαβε αυτή την ρόδινη εκτίμηση [27]. Το κύριο αποτέλεσμα της τιμωρίας των λαθρεμπόρων, ωστόσο, υπήρξε μια απότομη αύξηση του κόστους των υπηρεσιών τους - μια αύξηση που βλάπτει δυσανάλογα τους φτωχότερους πρόσφυγες και όχι τους συγκριτικά πλούσιους τρομοκράτες. Η ερευνητική μας ομάδα διαπίστωσε ότι μεταξύ Μαΐου του 2015 και Μαΐου του 2016, η μέση τιμή για να πάει ένας Σύριος πρόσφυγας στην Ευρώπη αυξήθηκε κατά περίπου 488 ευρώ, και η τιμή για μια οικογένεια αυξήθηκε κατά 3.657 ευρώ.

Ως αποτέλεσμα αυτής της αύξησης τιμών, αμέτρητοι άποροι πρόσφυγες τώρα διαμαρτύρονται για το ότι κόλλησαν στα συνοριακά σημεία διέλευσης κατά μήκος της μεταναστευτικής διαδρομής. Η έλλειψη χρημάτων είναι σχεδόν πάντα το μοναδικό εμπόδιο για τους πρόσφυγες που επιθυμούν να εισέλθουν στην Δυτική Ευρώπη. Και παρά την

ενίσχυση της ασφάλειας της ΕΕ, οι λαθρέμποροι εξακολουθούν να αφθονούν για εκείνους που μπορούν να τους αντέξουν οικονομικά. Η ομάδα μας παρατήρησε ακμάζουσες επιχειρήσεις λαθραίας διακίνησης ανθρώπων σε μεγάλες πόλεις στην Αυστρία, την Ελλάδα, την Ουγγαρία, την Σερβία και την Τουρκία. Στο Basmane, ένα κομβικό σημείο του λαθρεμπορίου στην Σμύρνη στην Τουρκία, μια 20χρονη Σύρια πρόσφυγας γέλασε όταν ρωτήθηκε αν είχε γίνει δύσκολο να βρει λαθρέμπορους. «Υπάρχουν εκατοντάδες», είπε. «Αν πάτε να φάτε σε οποιοδήποτε εστιατόριο, [οι λαθρέμποροι] έρχονται σε σας [και ρωτούν], Θέλεις να πας στην Ευρώπη;».

Με την υποστήριξη από ένοπλες ομάδες που χρηματοδοτούνται από τα κράτη του Κόλπου, οι τρομοκράτες επηρεάζονται λιγότερο από την ραγδαία αύξηση του κόστους του λαθρεμπορίου. Ένας πρώην μαχητής της Nusra με έδρα του την Σμύρνη υπερηφανεύοταν για την διέλευση των συριακών συνόρων ατιμωρητί, κάνοντας μια ανάπαυλα στην Τουρκία πριν επιστρέψει στην πρώτη γραμμή. Εργαζόμενοι στην βοήθεια σε παραμεθόριες πόλεις επιβεβαίωσαν τους ισχυρισμούς αυτούς, περιγράφοντας μαχητές να ταξιδεύουν χωρίς περιορισμούς σε όλα τα σύνορα Συρίας-Τουρκίας. Οι λαθρέμποροι έχουν ακόμη παραδεχθεί [28] ότι επιβίβασαν τρομοκράτες σε πλοία με προορισμό την Ευρώπη, ένα σημείο υπερηφάνειας στην προπαγάνδα του Ισλαμικού Κράτους [29].

ΠΕΜΠΤΟΣ ΜΥΘΟΣ: ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΕΜΠΟΔΙΖΟΥΝ ΤΗΝ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ

Ένας τελευταίος μύθος είναι ότι οι πρόσφυγες από την Συρία δεν μπορούν να ενταχθούν στην Ευρώπη, λόγω των πολιτισμικών διαφορών τους. Η κατηγορία, από τώρα γνωστή, είναι ότι ο κυρίως μουσουλμανικός πληθυσμός προσφύγων έχει ανελεύθερες, ακόμη και επικίνδυνες πολιτιστικές αξίες, οι οποίες θα οδηγήσουν σε αύξηση των ποσοστών εγκληματικότητας και σε απειλή τρομοκρατίας και σεξουαλικής βίας στην Ευρώπη. Πολιτικοί της Δεξιάς [30] έχουν παίξει με αυτόν τον φόβο [31], προειδοποιώντας ότι η εισροή των Μουσουλμάνων στην Ευρώπη αναπόφευκτα [32] θα οδηγήσει σε σύγκρουση πολιτισμών [33]. Ο Marc Vallendar, του γερμανικού δεξιού κόμματος Alternative für Deutschland, δημοσίευσε [34] στο Facebook στις αρχές του 2017 σχετικά με την τρέλα του να υποδέχεται κάποιος πρόσφυγες. «Υπάρχουν ξεκάθαρες και απλές θεμελιώδεις πολιτιστικές διαφορές μεταξύ της Ευρώπης και της Μέσης Ανατολής», έγραψε. «Δεν είναι για το τίποτα που οι χώρες αυτές είναι όλες τυλιγμένες στις φλόγες». Και η Marine Le Pen, η Γαλλίδα ηγέτις του αντι-μεταναστευτικού Εθνικού Μετώπου, έχει παρομοιάσει την εισροή

προσφύγων από την Συρία με τις βαρβαρικές επιδρομές [32] που κατέστρεψαν την Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία.

Δεδομένου ότι οι πρόσφυγες όντως ήρθαν από έναν άλλο πολιτισμό, αναμένεται από αυτούς να εκφράσουν έντονες επιφυλάξεις για την Ευρώπη και τον πολιτισμό της. Τα δύο τρίτα των προσφύγων στο δείγμα μας όντως εξέφρασαν ξεκάθαρη δυσαρέσκεια για την χώρα υποδοχής τους, αλλά συνήθως όχι για πολιτιστικούς λόγους. Οι πρόσφυγες κλήθηκαν να περιγράψουν τις κύριες δυσκολίες τους στην προσαρμογή στην ζωή εκτός της Συρίας. Πιο συγκεκριμένα, τους ζητήθηκε να εξηγήσουν πώς πήγαινε η μετάβασή τους και ποια ήταν τα μεγαλύτερα εμπόδιά τους. Μόνο το 27% κατηύθυνε την απογοήτευσή του προς τον ευρωπαϊκό πολιτισμό, σε σύγκριση με το 38% των οποίων οι καταγγελίες επικεντρώνονται στην κακομεταχείριση από συγκεκριμένες ευρωπαϊκές κυβερνήσεις, ή αλλιώς στις αποτυχίες της πολιτικής των πολυεθνικών θεσμών, όπως είναι η ανεπαρκής κατανομή των ενισχύσεων αρωγής του ΟΗΕ.

Πολλοί πρόσφυγες από την Συρία ήταν emphaticοί στο ότι το πρόβλημά τους με την Ευρώπη δεν είναι η κουλτούρα. Ένας 31χρονος πρόσφυγας στην γειτονιά Dogantepe της Άγκυρας περιγράφει ότι οι περισσότεροι Σύριοι είναι πραγματικά αρκετά συνηθισμένοι στην πολυμορφία: «Ο συριακός λαός είναι πολύ, πολύ, πολύ ανοιχτοί άνθρωποι. Μπορούν πραγματικά να ζήσουν με οποιαδήποτε αίρεση, με οποιαδήποτε θρησκεία, με τους Χριστιανούς ή οποιουδήποτε άλλους». Στην πραγματικότητα, η ομάδα μας διαπίστωσε ότι κάποιοι πρόσφυγες ήταν πιο αναστατωμένοι με τους εθνικά Τούρκους, Πακιστανούς και Μαροκινούς Μουσουλμάνους αξιωματούχους που λειτουργούν τα ευρωπαϊκά στρατόπεδα, γιατί η ανάγνωσή τους περί το Ισλάμ θεωρήθηκε ως υπερβολικά ριζοσπαστική. Ένας 25χρονος πρόσφυγας στο Mainz, στην Γερμανία, μας είπε ότι το θέμα δεν είναι ο «ευρωπαϊκός τρόπος ζωής», αφού ακόμα και οι Χριστιανοί πρόσφυγες φίλοι του είναι [επίσης] ταλαίπωροι.

Οι πρόσφυγες παρουσιάζουν μια εξελιγμένη κατανόηση του πού να κατευθύνουν την ευθύνη για τις δυσκολίες τους. Για παράδειγμα, ένας μεσήλικας πρόσφυγας κρατήθηκε κακώς ως λαθρέμπορος από το Ελληνικό Λιμενικό Σώμα, αλλά επιτέθηκε ήρεμα στις πολιτικές της ΕΕ -όχι στους Έλληνες γενικότερα- για το λάθος. Ένας 25χρονος πρόσφυγας θρήνησε την εμπειρία του στα ελληνικά και στα σκοπιανά στρατόπεδα. Δεν κατηγορήσε για τους μήνες των παθών του ούτε την Ελλάδα ούτε την πΓΔΜ αλλά τις Βρυξέλλες και την Γενεύη για την ανεπαρκή υποστήριξη των προσπαθειών των φτωχών χωρών των Βαλκανίων.

Βεβαίως, μερικοί πρόσφυγες εκμυστηρεύτηκαν ότι γνώριζαν για άλλους που παλεύουν να ενταχθούν λόγω των πολιτισμικών διαφορών. Ένας νεαρός άνδρας στο Βερολίνο

αναγνώρισε, για παράδειγμα, ότι κάποιοι πρόσφυγες «δυστυχώς ... δεν είναι πρόθυμοι να είναι ανοικτοί στον τόπο στον οποίον ήρθαν». Αλλά όταν οι πρόσφυγες ανέφεραν τον πολιτισμό, ήταν συνήθως για να διαμαρτυρηθούν για διακρίσεις στα χέρια των Ευρωπαίων. Ειδικά στην Τουρκία, οι πρόσφυγες είναι στόχοι ξενοφοβίας. Ένα 24χρονος Σύριος πρόσφυγας στην γεμάτη από μετανάστες γειτονιά Fatih, στην Κωνσταντινούπολη, είπε ότι ορισμένοι Τούρκοι φρουροί «είναι λίγο ρατσιστές, βρήκαμε μερικούς». Και πρόσθεσε αργότερα: «Εμείς υποφέρουμε σαν Σύριοι. Υπέφερα προσωπικά από αυτόν τον ρατσισμό». Οι περισσότεροι πρόσφυγες έσπευσαν να σημειώσουν, ωστόσο, ότι ο ρατσισμός δεν είναι ένα πανευρωπαϊκό πρόβλημα, αλλά μια από τις «μεμονωμένες περιπτώσεις».

Οι πρόσφυγες δεν εξέφρασαν την επιθυμία να εκδικηθούν με βία. Στην πραγματικότητα, παραπονέθηκαν ότι η τρομοκρατία ήταν πολιτικά αντιπαραγωγική για τους Μουσουλμάνους -ένα σημείο τεκμηριωμένο [35] σε άφθονες εμπειρικές μελέτες [36], μέσα στην βιβλιογραφία περί τρομοκρατίας [37]. Ένας πρόσφυγας στην Γερμανία είπε: «Επειδή ορισμένα πράγματα συμβαίνουν στον κόσμο, όπως οι βομβιστικές επιθέσεις, όπως οι εξτρεμιστές», υπήρξε μια αντίδραση εναντίον των προσφύγων. «Επηρεάζει πραγματικά την εικόνα των Σύριων στα μάτια των Γερμανών», είπε. «Υπάρχει δυσαρέσκεια προς τους Σύριους, ακόμα και αν στην αρχή ήταν πραγματικά ευπρόσδεκτοι. Αλλά τώρα, τα πράγματα είναι λίγο διαφορετικά». Ο φόβος του να χαρακτηριστούν άδικα ως «τρομοκράτες» είναι τόσο ευρέως διαδεδομένος μεταξύ των προσφύγων, που πολλοί λένε ότι οι ομόλογοί τους στην Συρία μένουν εκεί.

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Οι πολιτικές που βασίζονται σε μύθους επιτυγχάνουν σπανίως, αλλά αυτό είναι που έχει προσφέρει η ΕΕ μέχρι σήμερα. Έχοντας καταρρίψει πέντε μύθους σχετικά με την Συρία, προσφέρουμε πολλές πολιτικές συνταγές που βασίζονται στην πραγματικότητα η οποία αποκαλύπτεται κατά μήκος της βαλκανικής οδού.

Πρώτον, η διεθνής κοινότητα θα πρέπει να είναι ακόμα πιο επιλεκτική σχετικά με το ποια μαχητική ομάδα υποστηρίζει στην Συρία. Η Δυτική υποστήριξη της αντιπολίτευσης έχει επιδεινώσει τον πόλεμο, τροφοδοτώντας έναν κύκλο βίας που έχει παγιδεύσει Σύριους αμάχους μεταξύ της κυβέρνησης και των αντιπάλων της.

Δεύτερον, οι δυνάμεις ασφαλείας θα πρέπει να επενδύσουν στους πρόσφυγες για να βοηθήσουν να ξεχωρίσουν οι πιθανοί τρομοκράτες. Οι πρόσφυγες είναι ένας υποεκμεταλλευόμενος πόρος για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, επειδή έχουν ένα

ισχυρό ίδιο συμφέρον για τον τερματισμό της τρομοκρατίας και γνωρίζουν άλλους στην ομάδα τους.

Τρίτον, οι καταχρηστικοί αξιωματούχοι στα σύνορα και στην ασφάλεια θα πρέπει να εντοπιστούν και να τιμωρηθούν. Οι βαλκανικές χώρες έχουν επόπτες διαχειριστές για τους σκοπούς αυτούς. Αλλά τα γραφεία των διαμεσολαβητών είναι γενικά υποστελεχωμένα και ξεδοντιασμένα. Αυτοί οι διαχειριστές θα πρέπει να υποστηρίζονται με περισσότερους παρατηρητές της ΕΕ ώστε να απειλήσουν στα σοβαρά με ποινές τις κυβερνήσεις που δεν συμμορφώνονται με τις βασικές ανθρωπιστικές προσδοκίες.

Τέταρτον, οι κυβερνήσεις θα πρέπει να συντονίζονται με τις μεταφορικές επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα για να παρέχουν πιο ασφαλείς, λιγότερο ακριβές επιλογές μετανάστευσης ως εναλλακτική λύση αντί των λαθρεμπόρων. Ο στόχος δεν πρέπει να είναι η αύξηση του αριθμού των προσφύγων, αλλά το να βοηθήσουν στην προστασία τους.

Πέμπτον, η ένταξη των προσφύγων θα πρέπει να επικεντρωθεί στην υπερπήδηση των πραγματικών εμποδίων, όπως οι κακές συνθήκες στέγασης και η ανεργία και όχι η υπερτιμημένη πολιτιστική σύγκρουση. Οι κυβερνήσεις, για παράδειγμα, θα μπορούσαν να εφαρμόσουν πιο ευέλικτες πρακτικές πρόσληψης που δεν απαιτούν από τους πρόσφυγες να περάσουν δύσκολες γλωσσικές προϋποθέσεις όταν οι υπάρχουσες ικανότητές τους είναι επαρκείς για την εργασία.

Αυτή η εργασία επί του πεδίου κατά μήκος της μεταναστευτικής βαλκανικής διαδρομής ρίχνει νέο φως όχι μόνο για το πώς η ΕΕ θα πρέπει να προσαρμόσει τις απαντήσεις της στην προσφυγική κρίση, αλλά και σχετικά με το γιατί δημιουργήθηκαν τόσο πολλοί πρόσφυγες εξ αρχής.

Σύνδεσμοι:

- [1] <http://www.unhcr.org/en-us/syria-emergency.html>
- [2] <https://www.foreignaffairs.com/articles/syria/2016-08-17/syrian-war-othe...>
- [3] <https://www.foreignaffairs.com/articles/middle-east/2016-04-28/jordans-r...>
- [4] <https://www.foreignaffairs.com/reviews/review-essay/2017-02-13/destinati...>
- [5] <http://www.unhcr.org/news/press/2017/3/58c0f6754/war-enters-7th-year-unh...>
- [6] <https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2015-12-09/dont-fe...>
- [7] <https://www.foreignaffairs.com/articles/syria/2016-09-14/what-syrians-wan>
- [8] <https://www.adoptrevolution.org/en/pr-survey/>
- [9] <http://www.wsj.com/articles/assad-regime-inflames-refugee-crisis-1442014327>
- [10] <https://www.washingtonpost.com/world/islamic-state-has-killed-many-syria...>
- [11] <https://www.foreignaffairs.com/articles/syria/2016-09-14/what-syrians-want>

- [12] <https://euobserver.com/migration/133130>
- [13] <http://www.migrationpolicy.org/article/europe%E2%80%99s-migration-crisis...>
- [14] <http://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-summit-tusk-twitter-id...>
- [15] http://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/WB_Q2_2016.pdf
- [16] <http://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean>
- [17] https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/ep-ip_report...
- [18] <http://www.europarl.europa.eu/news/de/news-room/20150109IPR06323/debate-...>
- [19] <http://www.aljazeera.com/news/2015/02/eu-criticised-syrian-refugees-poli...>
- [20] <http://www.bbc.com/news/world-europe-34183454>
- [21] <https://www.pressreader.com/usa/usa-today-us-edition/20160406/2827935355...>
- [22] <http://www.usatoday.com/story/news/world/2016/04/05/halt-migrant-flood-e...>
- [23] <http://www.marina.difesa.it/EN/operations/Pagine/MareNostrum.aspx>
- [24] https://eeas.europa.eu/csdp-missions-operations/eunavfor-med_en
- [25] <http://frontex.europa.eu/pressroom/hot-topics/joint-operation-triton-ita...>
- [26] http://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_127972.htm
- [27] http://www.difesa.it/InformazioniDellaDifesa/periodico/periodico_2015/Do...
- [28] <https://www.buzzfeed.com/mikegiglio/smuggler-i-sent-isis-fighters-to-eur...>
- [29] <http://www.newsweek.com/how-isis-smuggles-terrorists-among-syrian-refuge...>
- [30] http://www.rasmussenreports.com/public_content/political_commentary/comm...
- [31] <http://www.politico.eu/article/czech-president-zeman-muslim-communities-...>
- [32] <https://www.bloomberg.com/news/articles/2015-09-23/hollande-wrongfooted-...>
- [33] http://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-349-62397-6_6#page-1
- [34] <http://www.thedailybeast.com/articles/2017/01/05/germany-s-far-right-tri...>
- [35] <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10576100600698527>
- [36] <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0010414011433104>
- [37] <http://www.mitpressjournals.org/doi/abs/10.1162/isec.2006.31.2.42#.WJS1B...>

Δημοσιευμένο στις 23-03-2017 στο Foreign Affairs, The Hellenic Edition